

РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ В СИСТЕМІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ БІЗНЕСОВОЇ ОСВІТИ

Обґрунтовано актуальність переходу в сучасному освітньому просторі бізнесових знань до етапу безперервності процесу навчання. Наголошено на основних проблемних полях у процесі переходу від дискретної в часі до безперервної бізнесової освіти. Розкрито переваги дистанційної форми бізнесової освіти, порівняно з недоліками традиційних форм вітчизняної системи освіти.

Ключові слова: дистанційна освіта, бізнесова освіта, безперервна освіта, бізнес-організація.

Обоснованно актуальность перехода в современном образовательном пространстве бизнес-знаний к этапу непрерывности процесса обучения. Отмечено основные проблемные поля в процессе перехода от дискретного во времени к непрерывному бизнес-образованию. Раскрыты преимущества дистанционной формы бизнес-образования в сравнении с недостатками традиционных форм отечественной системы образования.

Ключевые слова: дистанционное образование, бизнес-образование, непрерывное образование, бизнес-организация.

Proved the actuality of business knowledges and their transition in modern educational space of business to the process of the continuity of the process of studding. It is marked on a basic problem in the process of transition from discrete in time to continuous of business education. The advantages of distant form of business education comparing with the failings of traditional forms of the home system of education are shown.

Key words: distanct, business education, continuous, business is organization.

Постановка проблеми. Якісні зміни, що відбуваються в сучасній Україні, у всіх її сферах і галузях висувають підвищені вимоги до системи бізнесової освіти, що стає ключовим чинником й умовою ефективного соціального розвитку, який відповідає потребам сучасного суспільства.

На сучасному етапі різкого прискорення темпів науково-технічних, технологічних і ресурсних перетворень усіх сфер суспільного життя, що відповідають потребам переходу до економіки знань, актуалізується проблема створення системи безперервної бізнесової освіти.

Переосмислення ролі бізнесової освіти і способів забезпечення її відповідності потребам сучасної швидкоплинності знань дозволяє говорити про формування нової парадигми бізнес-організацій. Основою цієї нової парадигми стає управління знаннями як комплексний управлінський підхід до створення, поширення знань та обміну ними.

У формуванні нової освітньої парадигми важливу роль відіграє дистанційна форма бізнесової освіти, що надає можливість успішно поєднувати навчання з трудовою діяльністю, осмислювати власний досвід і вирішувати в процесі навчання актуальні проблеми бізнесу, не

витрачаючи додаткового часу на відвідування установи бізнес-організацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ефективного управління системою бізнесової освіти знайшло висвітлення в працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Теоретичні розробки В. Бочкова, В. Годіна, Л. Євенко, Е. Карпухіної, Л. Клейового, Т. Клячко, Г. Константінова, Н. Новікова, Ю. Рубіна, С. Сергєєва, В. Тіхомірова, С. Філоновича лягли в основу розробки теорії управління знаннями в системі бізнесової освіти. Засади сучасних економічних знань, у т. ч. ресурсних можливостей національної системи економічної освіти, розкриті в роботах В. Боброва, В. Геєць, В. Євтушевського, А. Мазаракі, С. Мочерного, А. Шегди [3, с. 18].

Щодо аналізу питань безперервної системи бізнесової освіти, то, наприклад, М. Вачевський визначив основи теоретико-методологічних засад формування в майбутніх маркетологів професійної компетенції в системі безперервної освіти; І. Смолюк розробив основи технології формування економічних та управлінських знань у студентів [4, с. 8]. Наразі досить актуальним є вивчення ролі дистанційної форми бізнесової освіти, так як

зазначене питання досить вузько висвітлено у вітчизняній літературі та наукових працях.

Мета статті – розкрити суть основних переваг дистанційної форми навчання в сучасній вітчизняній системі бізнесової освіти.

Виклад основного матеріалу. Найбільш актуальною вимогою до реструктуризації системи бізнесової освіти в сучасному українському соціумі стає досягнення нового якісного рівня освіти, його динамічності і практичної орієнтованості на реальні проблеми. Охоплення найширшої аудиторії, доступність освіти, досягнення високої якості і рівня навчання найширших верств населення, гнучкість освіти, її своєчасна адаптація до змін сучасного світу є на сьогодні основним ефективним шляхом розвитку бізнесової освіти.

Створення можливості безперервного навчання в системі бізнесової освіти, обумовленого необхідністю постійного перенавчання відповідно до потреб сучасного розвитку і трансформації суспільства, веде до того, що вже сучасне покоління вимушене протягом життя кілька разів змінювати сферу і спрямованість власної діяльності для того, щоб відповідати потребам сучасної економічної, політичної, соціальної освіченості. Тому досить актуально нині постає можливість поєднання навчання з роботою як необхідна умова безперервної освіти і тісний зв'язок навчання з практичною діяльністю.

Традиційні освітні системи не повною мірою відповідають таким вимогам. Це пов'язано, по-перше, із тим, що традиційна освіта базується на безпосередньому контакті викладача і того, хто навчається, що істотно знижує можливість охоплення аудиторії; обмежена не лише технічно-організаційними проблемами, що успішно вирішуються сьогодні за допомогою використання сучасних комунікаційних технологій, але й природними людськими можливостями одноосібної взаємодії з обмеженою кількістю учасників навчального процесу. Безпосередня передача знань від викладача до учнів, що була основою старої освітньої парадигми, перестає відповідати зростанню потреб підготовки і перепідготовки фахівців сучасного рівня для всіх галузей і сфер соціального буття.

По-друге, традиційна освітня система викладу матеріалу не гарантує збереження якості освітнього продукту при його тиражуванні, оскільки подібне тиражування в традиційній системі ґрунтувалося на трансляції його вмісту іншими викладачами, як правило, що допускають власну інтерпретацію матеріалу, його зміну і навіть спотворення.

По-третє, традиційна освіта ґрунтується на періодичному навчанні і перенавчанні протягом усього життя і не може забезпечувати підвищення освітнього рівня в проміжках між періодами навчання і перенавчання.

По-четверте, це перенавчання має істотну вагу, яка виражається в тому, що той, хто навчається, вимушений на тривалий (при очній освіті на

декілька років) або відносно короткочасний період повністю покинути виробничий процес. Це було характерно для всіх рівнів освіти, причому, чим якісніше навчання, тим більше зростали вимоги до тривалості і занурення учня безпосередньо в процес пізнання.

І, нарешті, традиційні форми освіти не змогли забезпечити вирівнювання освітніх рівнів працівників різних регіонів, що необхідно для стійкого соціально-економічного зростання країни в цілому.

Перераховані недоліки традиційних форм і підходів до освітнього процесу роблять їх невідповідними багатьом сучасним вимогам, що висуваються до них потребами соціально-економічного розвитку країни у світлі сучасних процесів швидкоплинності світових інформаційних потоків. Цей факт став причиною виникнення і динамічного поширення нових систем і підходів до бізнесової освіти, об'єднаних під поняттям відкритого дистанційного навчання. Цей відносно новий вид навчання і закладені в ньому принципи відкривають нові можливості освітнього процесу, що відповідають новим вимогам сучасного розвитку.

Дистанційна освіта визначається як «сукупність освітніх технологій, при яких цілеспрямована або не повністю опосередкована взаємодія того, хто навчається, і викладача здійснюється незалежно від місця їх перебування і розподілу в часі, на основі педагогічно організованих інформаційних технологій, перш за все, із використанням засобів телекомунікацій» [2, с. 4].

Одне з основних положень критики сучасної бізнес-організації полягає в тому, що вона виступає як «знання про запас», що не співвідноситься з управлінським досвідом і вирішенням реальних проблем бізнесу.

Таким чином, для переходу від пасивного навчання до навчання, орієнтованого на вирішення реальних проблем бізнесу, необхідним є три основні умови:

- 1) тренери, які володіють практичним управлінським досвідом;
- 2) система навчання, що дозволяє підвищувати кваліфікаційний рівень без відриву від практичної діяльності;
- 3) методи навчання, які дозволятимуть активно використовувати й осмислювати свій управлінський досвід у процесі навчання [1, с. 24].

Вищепераховані вимоги можливо втілити в реальність шляхом створення системи бізнесової освіти, яка заснована на принципах відкритої дистанційної освіти і призначена для підвищення рівня обізнаності бізнесменів будь-якого рівня та управлінців будь-якої ланки без відриву від основної діяльності. У системі відкритої дистанційної бізнесової освіти орієнтація на вирішення реальних проблем бізнесу забезпечується переважанням діяльнісного підходу до процесу навчання над інформаційним, активного над пасивним.

Наслідком вищесказаного є те, що в основі змісту бізнесової освіти виявляється при цьому не

логіка наукового знання, а професійні управлінські завдання. Виходячи з цього, дистанційна форма бізнесової освіти дозволяє здійснити перехід від наочного принципу побудови змісту освіти до створення інтегрованих навчальних курсів, що відображають цілісну картину професійної управлінської діяльності. Крім того, на відміну від традиційної освіти, у студентів не стільки формується нова система знань, скільки трансформується система практичних і теоретичних знань, що вже є в них.

Таким чином, проблема переходу від стандартизованого навчання до індивідуально-орієнтованого вирішується за допомогою співвідношення теоретичних ідей і моделей. Традиційне читання лекцій і робота зі стандартизованими навчальними ситуаціями орієнтовані швидше на пасивне сприйняття інформації і практичне використання вивчених теорій поза реальним управлінським контекстом студентів [5, с. 229].

Через прискорення швидкоплинності професійних знань і потребу в їх регулярному оновленні, а також підвищення соціальної динаміки, що призводить до необхідності зміни професії або сфери діяльності, навчання протягом усього життя або безперервна освіта стає насущною потребою сучасного суспільства.

В Україні на початку 90-х років ХХ століття тисячі людей, що мають найрізноманітніший досвід і вищу освіту, вимушені були зайнятися підприємницькою діяльністю. Математики, біологи, учителі, технологи й інші фахівці стали бізнесменами, менеджерами, фінансистами, освоюючи нові професії. Високий освітній рівень, здатність розібратися в нових нестандартних проблемах, життєвий досвід дозволили їм за досить короткий термін, шляхом проб і помилок, освоїти основи управління бізнес-процесами. Проте, як показала практика, для успішного функціонування бізнесу цього виявилось недостатньо, що зажадало

переходу від процесу «винаходу колеса» до системного вивчення й опанування досвіду управління бізнесом. Це, у свою чергу, активізувало процеси становлення й розвитку системи бізнесової освіти.

На відміну від системи традиційних бізнес-організацій, у рамках яких читаються лекції з індивідуальної методики, система дистанційної освіти носить індустріально-масовий характер.

В Україні дистанційна форма бізнесової освіти у першу чергу є засобом утамування освітнього «голоду» регіонів. У жителів периферії не так вже багато можливостей для здобуття базової і додаткової освіти, або, наприклад підвищення кваліфікації. Традиційно відбувається відтік кращих фахівців-викладачів у центр. Таким чином, на сучасному етапі різкого прискорення темпів економічних, науково-технічних, технологічних і ресурсних перетворень усіх сфер суспільного життя, що відповідають потребам переходу до економіки знань, актуалізується проблема створення нового типу системи безперервної бізнесової освіти [6, с. 36].

Висновки. Дистанційна форма бізнесової освіти дає можливість успішно поєднувати навчання з управлінською та бізнесовою діяльністю; співвідносити індивідуальну управлінську практику з теоретичними моделями й ідеями, осмислюючи власний управлінський досвід і вирішуючи в процесі навчання актуальні проблеми бізнесу.

Перераховані можливості дистанційної форми освіти дозволяють розглядати її як нову форму бізнесової освіти, що найбільш відповідає сучасним вимогам обізнаності, мобільності і маневреності практичного та теоретичного багажу знань кожного успішного бізнес-діяча та управлінця.

Усе вищевикладене в подальшому стане підґрунтям для більш глибокого аналізу дистанційної форми освіти в системі безперервної бізнесової освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бизнес-образование : специфика, программы, технологии, организация / [под общей редакцией С. Р. Филоновича]. – М. : Издательский дом ГУВШЭ. – 2004. – 52 с.
2. Мінаков М. Віртуальний університет і перспективи української освіти / М. Мінаков // Дзеркало тижня. – 2000. – № 27 (300). – 8 с.
3. Науково-освітній потенціал нації : погляд у ХХІ століття / авт. кол. : В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій [та ін.]. – К. : Навчальна книга, 2004. – Кн. 3. Модернізація освіти. – 943 с.
4. Романовський О. О. Теорія і практика зарубіжного досвіду в підприємницькій освіті України / О. О. Романовський. – К. : Деміур, 2002. – 400 с.
5. Сергеев С. А. Специфика управления инновациями в сфере образовательных услуг / С. А. Сергеев // Экономика и менеджмент : проблемы теории и практики : МИМ ЛИНК. – 2005. – № 4. – С. 227–234.
6. Тихомиров В. П. Анализ состояния и тенденции развития технологии открытого образования, обеспечивающего подготовку специалистов на уровне современных требований / В. П. Тихомиров // Система обеспечения качества дистанционным образовании : МИМ ЛИНК. – 2001. – № 3. – С. 21–43.

Рецензенти: Онищук В. М., д.соц.н., професор;
Коробов В. К., к.соц.н., доцент.

© Піддубна К. С., 2013

Дата надходження статті до редколегії 10.04.2013 р.

ПІДДУБНА Катерина Сергіївна – аспірантка кафедри соціології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Коло наукових інтересів: інституціоналізація бізнесової освіти в сучасному українському суспільстві.